

עכ"ז לא הצריכו לעשות שום תקון בסתם גט הניתן מיד הבעל ליד האשה. אך בגט הנשלח ממדינת הים ומגיע ע"י שליח, שפיר חששו כי במקום שנשתלח משם לא ראה פני הב"ד מעולם, ומשו"ה הכריחו לתקן שהשליח יעמוד בשעת כתיבתו וחתמתו, בכדי שיהא ביכלתו לברר כשרותו, ויאמר בפני נכתב ובפני נחתם בעת שימסרנו בפני הב"ד במקום הנתינה.

ולפי"ן רש"י לשיטתו שהוכיחו האחרונים מדבריו בריש סנהדרין דס"ל דנתינת גט צריך בית דין, שפיר דייק בלשונו, וכתב "ושליח זה הבעל עצמו שליח להולכה", כי דוקא בגט הנשלח למקום אחר, אשר הגירושין יתקיימו שם, ראו חז"ל לנכון לעשות תקונים לברר כשרותו ולהוציאו מכל חשש, משא"כ אצל שליח לקבלה, שהגירושין מתקיימים וחלים בנוכחותו של הבעל ובפני הב"ד, לא הי' מקום לחשש, כאשר לא חשו לתקן בכל הגיטין וע"ש עוד בזה ודפח"ח.

★★

במשנה: צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם כו'.

בשו"ת חתם סופר (אהע"ז חלק ב' סי' י"א, וכן בסי' נ"א) כתב וז"ל: ובהדי שותא אספרה כמו בשנת תקנ"ח בנסעי מק"ק דרעזניץ לישב על כסא רבנות דק"ק מאטערסדארף, קבלתי פני הגאון מה"ו משולם מטיסמניץ זצ"ל [- הוא הגאון מוהר"ר משולם איגרא זצ"ל] פה ק"ק (-פרעשבורג), ובאותו פרק הביא לפניו ספרא דדיינא הרשאה לשליח הגט שנשלח לכאן ממקום אחר, ודקדק הגאון בהרשאה על כל קוצו של יו"ד.

ואמרת לו הלא כל הני דקדוקין בהרשאה, הוא מטעם שכתב הריב"ש (סי' ש"צ) בשם רבו הר"ן, שיש לחוש שכיון שלא דקדקו מסדרי הגט בהרשאה, שמא גם בגט לא דקדקו בכמה דברים. והביאו הרמ"א (אהע"ז סי' קמ"א סוף סעיף ל'), וזה לא שייך גבי רבנן (-מסדרי גט זו) דרב גוברייהו, ומי ירהר אחריהם.

והשיב לי, זה הי' בדורות הראשונים, שהיו השליחים בחזקת צדיקים, ומהימן לומר בפני נכתב ובפני נחתם, וההרשאה היא רק ליתר שאת, ואין לדקדק כל כך. אבל בזמנינו אלו בעו"ה, אין חזקת שלוחים כשרים, ועיקר קיום הגט הוא ע"י ההרשאה, ואם היא פסולה, אין לנו קיום על הגט עכתו"ד זצ"ל.

נחתם, להודיע שהגט נכתב לשמה, דוקא בגיטין הבאים ע"י שליח ממדינת הים לארץ ישראל, ולמה לא חששו לפסול כל הגיטין שנכתבו וניתנו במדינת הים עצמו, היות שאין בני מדינת הים בני תורה, ואינם בקיאים כדין לשמה, וממילא כל החששות והפסולים של לשמה איתנייהו בכל הגיטין היוצאים מתחת ידם, דאימא כתוב ועומד מאיש אחר ששמו כשמו, ושהבעל מצאו באשפה, ושהסופר כתבו להתלמד, והגיטין נמסרים מיד הבעל ליד האשה יום יום, ולא מצינו שחז"ל ראו לנכון לתקן שום תיקון להוציא מידי חששות אלו.

★★

וכתב חכ"א בקובץ כרם שלמה (שנה ט"ז קו' ח' ע' מ') ליישב בזה. בהקדם מש"כ הנודע ביהודה (במהד"ת חאה"ע סי' ק"ה וקי"ד) לדון בשיטת הראשונים, האור זרוע והתרומת הדשן, דכל גט אף הניתן מיד הבעל ליד האשה ואין צריך קיום, צריך להנתן לפני בית דין של ג', וטעמם לפי שבמסירת הגט יש גם לתא דדיני ממונות, כיון דע"י הגט גובה האשה כתובה ובלאותי, ואין הבעל יורשה ואינו אוכל פירות בנכסי מלוג שלה, ופטור מקברותה ומפרקונה, ומטעם זה פסלו גט הניתן בלילה, דמעשה הגירושין הוי כתחלת דין, וכן סתם הרמ"א בשו"ע אה"ע בסוף סי' קכ"ג, והנודע ביהודה שם (וגם בסי' קי"ח) פסל גט שצירפו קרובים להב"ד, עפ"י שיטת הראשונים הנ"ל, והביא סמוכין לדבריהם מדברי רש"י במשנה ריש סנהדרין המיאונים בשלשה, ופירש"י דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקנו ע"כ, וכעין דאורייתא היינו גט, שהוא להוציא מקידושי תורה, דומיא דהכי תקנו מיאון לקידושי קטנה, שהוא דרבנן, שיהא בשלשה. והאחרונים דנו הרבה בדברי הנוב"י ושו"ע בענין זה.

ומעתה אפשר לומר, לדעת הנודע ביהודה בשיטת האור זרוע ורש"י דצריך ב"ד דוקא, דבאופן רגיל וקבוע כשבאו איש ואשה להתגרש לפני ב"ד, הי' הגט נכתב ע"י ספרי דדייני שהיו בקיאים בהל' גיטין, וכדאיתא ברש"י (דף ב' ע"ב) בד"ה סתם ספרי דדייני, שפי' סופרי הדיינים שרגילין לכתוב כל שטרי גיטין, ובמקרה שבא בעל לפני הב"ד עם גט מוכן בידו, מסתבר שהב"ד בררו כשרותו, ושאלו את הבעל מהיכן הגיע גט זה לידו, אם לא אשכחי כתוב ועומד מאיש אחר ששמו כשמו, או שמא מצאו באשפה. ולפי"ז אף לפי הס"ד בגמ' שחששו חז"ל לכל אופני החששות של לשמה,